ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 18ης Νοεμβρίου 1999 *

Στην υπόθεση C-161/98,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Tribunal du travail de Mons (Βέλγιο) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Georges Platbrood

και

Office national des pensions (ONP),

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1248/92 του Συμβουλίου, της 30ής Απριλίου 1992 (ΕΕ L 136, σ. 7),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους D. A. O. Edward (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, J. C. Moitinho de Almeida, L. Sevón, J.-P. Puissochet και M. Wathelet, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: S. Alber

γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— ο Office national des pensions (ONP), εκπροσωπούμενος από τον G. Perl, υπάλληλο διοικήσεως,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την M. Wolfcarius, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις του Office national des pensions (ONP), εκπροσωπούμενου από τον J.-P. Lheureux, αναπληρωτή σύμβουλο, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από την M. Wolfcarius, κατά τη συνεδρίαση της 24ης Μαρτίου 1999,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 18ης Μαΐου 1999,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με απόφαση της 21ης Απριλίου 1998, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 27 Απριλίου 1998, το Tribunal du travail de Mons υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1248/92 του Συμβουλίου, της 30ής Απριλίου 1992 (ΕΕ L 136, σ. 7, στο εξής: κανονισμός 1408/71).

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του G. Platbrood και του Office national des pensions (εθνικού συνταξιοδοτικού φορέα, στο εξής: ONP) σχετικά με την εκκαθάριση συντάξεως γήρατος.

Το κοινοτικό δίκαιο

3 Το άρθρο 46, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 ορίζει:

«1. Όταν οι προϋποθέσεις που απαιτούνται από τη νομοθεσία κράτους μέλους όσον αφορά το δικαίωμα παροχών πληρούνται, χωρίς να είναι απαραίτητο να εφαρμοστεί το άρθρο 45 [υπολογισμός άλλων περιόδων ασφαλίσεως ή κατοικίας] ούτε το άρθρο 40, παράγραφος 3 [παροχές αναπηρίας], εφαρμόζονται οι ακόλουθοι κανόνες:

α) ο αρμόδιος φορέας υπολογίζει το ποσό της οφειλόμενης παροχής το οποίο οφείλεται:

i) αφενός, δυνάμει μόνο των διατάξεων της νομοθεσίας που εφαρμόζει,

ii) αφετέρου (...).»

4 Ο κανονισμός 1248/92 προσέθεσε στον κανονισμό 1408/71, μεταξύ άλλων άρθρων, το άρθρο 46β, το οποίο περιέχει ειδικές διατάξεις που εφαρμόζονται επί σωρεύσεως παροχών της ιδίας φύσεως που οφείλονται δυνάμει της νομοθεσίας δύο ή περισσοτέρων κρατών μελών. Η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού ορίζει:

«Οι ρήτρες μειώσεως, αναστολής ή καταργήσεως που προβλέπονται από τη νομοθεσία κράτους μέλους εφαρμόζονται για παροχή που έχει υπολογιστεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 46, παράγραφος 1, στοιχείο α', σημείο i, μόνον υπό την προϋπόθεση ότι πρόκειται:

α) είτε για παροχή της οποίας το ποσό είναι ανεξάρτητο από τη διάρκεια των περιόδων ασφαλίσεως ή κατοικίας που έχουν πραγματοποιηθεί και η οποία αναφέρεται στο παράρτημα IV, μέρος Δ·

β) είτε για παροχή της οποίας το ποσό καθορίζεται σε συνάρτηση με πλασματική περίοδο η οποία θεωρείται ότι έχει πραγματοποιηθεί μεταξύ της ημερομηνίας επελεύσεως του κινδύνου και μιας μεταγενέστερης ημερομηνίας. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, οι εν λόγω ρήτρες εφαρμόζονται σε περίπτωση σώρευσης τέτοιας παροχής:

i) είτε για παροχή του ίδιου τύπου, εκτός αν έχει συναφθεί συμφωνία μεταξύ δύο ή περισσότερων κρατών μελών με σκοπό να αποφεύγεται ο υπολογισμός της ίδιας πλασματικής περιόδου δύο ή περισσότερες φορές·

ii) είτε για παροχή του τύπου που αναφέρεται στο στοιχείο α'.

Οι παροχές και οι συμφωνίες που αναφέρονται στο στοιχείο β' αναγράφονται στο παράρτημα IV, μέρος Δ.»

5 Οι τροποποιήσεις που ο κανονισμός 1248/92 επέφερε στον κανονισμό 1408/71 αφορούσαν τα όρια εφαρμογής των εθνικών κανόνων που απαγορεύουν τη σώρευση, αλλά δεν έθιγαν την αρχή της εφαρμογής των κανόνων αυτών (απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 1998, C-143/97, Conti, Συλλογή 1998, σ. I-6365, σκέψη 19).

Το βελγικό δίκαιο

6 Η διαφορά της κύριας δίκης αφορά την εφαρμογή του άρθρου 32, παράγραφος 1, του βασιλικού διατάγματος της 21ης Δεκεμβρίου 1967, περί γενικής ρυθμίσεως του συστήματος των συντάξεων λόγω συμπληρώσεως συνταξίμου χρόνου μισθωτής εργασίας και συντάξεων επιζώντων μισθωτού (*Moniteur belge* της 16ης Ιανουαρίου 1968).

7 Το άρθρο 15, τρίτο εδάφιο, του βασιλικού διατάγματος 50, της 24ης Οκτωβρίου 1967 (*Moniteur belge* της 27ης Οκτωβρίου 1967), ορίζει:

«Με βασιλικό διάταγμα καθορίζεται ο τρόπος που αποδεικνύεται απασχόληση παρέχουσα δικαίωμα λήψεως συντάξεως λόγω συμπληρώσεως συνταξίμου χρόνου και ο τρόπος που μη δικαιολογημένες περίοδοι εξομοιώνονται με περιόδους απασχολήσεως.»

8 Το άρθρο 32, παράγραφος 1, του βασιλικού διατάγματος της 21ης Δεκεμβρίου 1967, το οποίο εκδόθηκε σε εκτέλεση του βασιλικού διατάγματος 50, ορίζει:

Ο μισθωτός ο οποίος άσκησε δραστηριότητα υπό την ιδιότητα αυτή κατά την περίοδο μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 1938 και 31ης Δεκεμβρίου 1944 τεκμαίρεται ότι συνέχισε την εν λόγω δραστηριότητα μισθωτού υπό τις ίδιες συνθήκες διάρκειας καθ' όλη την περίοδο μεταξύ της ημερομηνίας κατά την οποία έπαυσε η απασχόλησή του και της 31ης Δεκεμβρίου 1945, το δε τεκμήριο αυτό ανατρέπεται μόνο για τις περιόδους απασχολήσεως για τις οποίες ο ενδιαφερόμενος δύναται να ζητήσει σύνταξη βάσει άλλου βελγικού συστήματος, εξαιρουμένου του συστήματος των ανεξαρτήτων επαγγελματιών, ή βάσει συστήματος της αλλοδαπής.

9 Το τεκμήριο που καθιερώθηκε κατ' αυτόν τον τρόπο αποκαλείται νόμιμο «τεκμήριο των ετών του πολέμου».

10 Οι διατάξεις του άρθρου 32 του βασιλικού διατάγματος της 21ης Δεκεμβρίου 1967 καταργήθηκαν από το άρθρο 50, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του βασιλικού διατάγματος της 4ης Δεκεμβρίου 1990 (*Moniteur belge* της 20ής Δεκεμβρίου 1990), αλλά παραμένουν εφαρμοστέες επί των συντάξεων οι οποίες, όπως η σύνταξη του G. Platbrood, άρχισαν να καταβάλλονται πριν από την 1η Ιανουαρίου 1991.

Η διαφορά της κύριας δίκης

11 Ο G. Platbrood, ο οποίος γεννήθηκε το 1922, άσκησε μισθωτή δραστηριότητα στο Βέλγιο το 1941 και 1942. Εκτοπισθείς, στο πλαίσιο υποχρεωτικής εργασίας, στο Luchenwalde (Γερμανία) από τις 29 Μαρτίου 1943 μέχρι τις 30 Απριλίου 1945, υπηρέτησε στη συνέχεια τη στρατιωτική του θητεία από τις 3 Δεκεμβρίου 1945 μέχρι τις 3 Δεκεμβρίου 1946, πριν εργαστεί, από την 1η Οκτωβρίου 1947, στον δημόσιο τομέα. Πάντως, τα έτη εργασίας στον δημόσιο τομέα δεν αποτελούν αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης.

12 Με απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 1986, ο ONP χορήγησε στον G. Platbrood από 1ης Ιουλίου 1986 σύνταξη λόγω συμπληρώσεως συνταξίμου χρόνου με επιβάρυνση του βελγικού συστήματος των μισθωτών, υπολογισμένη βάσει επαγγελματικής σταδιοδρομίας καλύπτουσας τα έτη 1941 μέχρι 1946. Για τον υπολογισμό της συντάξεως αυτής, ο ONP έλαβε υπόψη: 1) τα έτη 1941 και 1942 λόγω των δραστηριοτήτων στο Βέλγιο που συνεπάγονταν την καταβολή εισφορών· 2) τα έτη 1943, 1944 και 1945, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 32, παράγραφος 1, του βασιλικού διατάγματος της 21ης Δεκεμβρίου 1967 το οποίο καθιέρωσε το τεκμήριο των ετών του πολέμου, και 3) το έτος 1946 λόγω της στρατιωτικής θητείας του G. Platbrood από τις 3 Δεκεμβρίου 1945 μέχρι τις 3 Δεκεμβρίου 1946.

13 Μετά την επανένωση της Γερμανίας που έλαβε χώρα το 1990, ο G. Platbrood υπέβαλε, στις 4 Μαΐου 1994, στον Landesversicherungsanstalt Rheinprovinz (γερμανικό οργανισμό κοινωνικής ασφαλίσεως), στο Ντύσελντορφ, αίτηση λήψεως συντάξεως καλύπτουσα την περίοδο από τις 29 Μαρτίου 1943 μέχρι τις 30 Απριλίου 1945, η οποία σύνταξη του χορηγήθηκε από 1ης Ιανουαρίου 1992.

14 Η απόφαση αυτή οδήγησε τον ONP να προβεί σε εκ νέου υπολογισμό της βελγικής συντάξεως του G. Platbrood. Με απόφαση της 31ης Ιουλίου 1995, παράγουσα αποτελέσματα από 1ης Ιανουαρίου 1992, ο ONP αναγνώρισε στον G. Platbrood δικαίωμα λήψεως συντάξεως από το Βασίλειο του Βελγίου βάσει επαγγελματικής σταδιοδρομίας καλύπτουσας τα έτη 1941, 1942, 1945 και 1946, ενώ τα έτη 1943 και 1944 παρέχουν δικαίωμα λήψεως γερμανικής συντάξεως. Έτσι, ο ONP θεώρησε ότι το τεκμήριο των ετών του πολέμου έχει ανατραπεί εφόσον στον G. Platbrood έχει αναγνωριστεί το ευεργέτημα λήψεως συντάξεως χορηγουμένης από σύστημα της αλλοδαπής και καλύπτουσας τα έτη εκτοπίσεως και υπαγωγής σε υποχρεωτική εργασία.

15 Επίσης, ο ONP υπολόγισε τα κατά το εσωτερικό δίκαιο συνταξιοδοτικά δικαιώματα βάσει σταδιοδρομίας 6/45· ο υπολογισμός αυτός, τον οποίο επιβάλλει το άρθρο 46, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, είχε ως συνέπεια τη χορήγηση συμπληρώματος συντάξεως προοριζομένου να αντισταθμίσει τη διαφορά μεταξύ του αθροίσματος των δύο λαμβανομένων συντάξεων (4/45 και 2/45) και του ποσού της βελγικής συντάξεως που θα μπορούσε να χορηγηθεί για τα ίδια έτη (6/45).

16 Αναφερόμενος στους κανονισμούς 1408/71 και 1248/92, ο G. Platbrood ζήτησε, στις 30 Ιανουαρίου 1996, να διατηρηθεί ακέραιη, από 1ης Ιουνίου 1992, η γερμανική σύνταξη ως συμπλήρωμα της βελγικής του συντάξεως, εφόσον αριθμεί τουλάχιστον ένα έτος απασχολήσεως σε Γερμανό εργοδότη κατά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε από τον ONP στις 16 Απριλίου 1996.

17 Ο G. Platbrood αμφισβήτησε την απόφαση του ONP ενώπιον του Tribunal du travail de Mons επικαλούμενος το κοινοτικό δίκαιο και τη νομολογία του Δικαστηρίου για να αποδείξει ότι η μείωση της βελγικής του συντάξεως είναι ασυμβίβαστη με τους περιεχόμενους στον κανονισμό 1408/71 κανόνες περί των ρητρών κατά της σωρεύσεως, και ιδίως με το άρθρο 46β, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού.

18 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunal du travail de Mons αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Υποχρεώνουν οι νέες διατάξεις του κανονισμού (ΕΟΚ) 1248/92 το Βέλγιο να αναγνωρίσει στον δικαιούχο το δικαίωμα να λάβει σύνταξη λόγω συμπληρώσεως συνταξίμου χρόνου υπολογιζόμενη με βάση σταδιοδρομία καλύπτουσα εν μέρει τα έτη κατά τα οποία πρέπει να ληφθούν υπόψη τεκμαιρόμενες ή πλασματικές παροχές — εκτός αν ο ενδιαφερόμενος δύναται να ζητήσει για τις εν λόγω περιόδους απασχολήσεως σύνταξη βάσει συστήματος της αλλοδαπής (αρχή του νομίμου τεκμηρίου των ετών του πολέμου, όπως καθιερώθηκε από το άρθρο 32, παράγραφος 1, του βασιλικού διατάγματος της 21ης Δεκεμβρίου 1967 περί γενικής ρυθμίσεως του συστήματος των συντάξεων λόγω συμπληρώσεως συνταξίμου χρόνου μισθωτής εργασίας και των συντάξεων επιζώντων μισθωτού προ της καταργήσεώς του από το βασιλικό διάταγμα της 4ης Δεκεμβρίου 1990, που όμως εξακολουθεί να εφαρμόζεται για τις συντάξεις μισθωτών που καταβλήθηκαν για πρώτη φορά πριν από την 1η Ιανουαρίου 1991) ακριβώς όταν έχει αναγνωριστεί υπέρ του ενδιαφερομένου το ευεργέτημα λήψεως συντάξεως με επιβάρυνση της Γερμανίας βάσει πραγματικών παροχών που αντιστοιχούν στις τεκμαιρόμενες ή πλασματικές παροχές που λαμβάνονται υπόψη βάσει της βελγικής νομοθεσίας;

Με άλλα λόγια, τίθεται το ερώτημα αν οι νέες διατάξεις του κανονισμού (ΕΟΚ) 1248/92 πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι επιτρέπουν τη σώρευση, χωρίς

μείωση, αναστολή ή κατάργηση, της συντάξεως που χορηγείται σε Βέλγο με επιβάρυνση του Βελγίου και υπολογίζεται με βάση τεκμαιρόμενες ή πλασματικές παροχές δυνάμει της αρχής του νομίμου τεκμηρίου των ετών του πολέμου, όπως καθιερώνεται από το άρθρο 32, παράγραφος 1, του βασιλικού διατάγματος της 21ης Δεκεμβρίου 1967 (υπό την επιφύλαξη όμως που προβλέπει η διάταξη αυτή ότι ο ενδιαφερόμενος δεν δύναται να ζητήσει σύνταξη βάσει συστήματος της αλλοδαπής για τις εν λόγω περιόδους απασχολήσεως), με τη σύνταξη που επιβαρύνει τη Γερμανία και υπολογίζεται βάσει πραγματικών παροχών που καλύπτουν την ίδια περίοδο ή, αντιθέτως, υπό την έννοια ότι η εξαίρεση που προβλέπει το άρθρο 32, παράγραφος 1, του βασιλικού διατάγματος της 21ης Δεκεμβρίου 1967 (δεν υφίσταται νόμιμο τεκμήριο των ετών του πολέμου αν ο ενδιαφερόμενος δύναται να ζητήσει για τις εν λόγω περιόδους απασχολήσεως σύνταξη βάσει συστήματος της αλλοδαπής) δεν αποτελεί ρήτρα μειώσεως, αναστολής ή καταργήσεως που κατέστη ανεφάρμοστη με τις νέες διατάξεις του κανονισμού (ΕΟΚ) 1248/92.»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

19 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά στην ουσία αν εθνική διάταξη όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, κατά την οποία ο μισθωτός ο οποίος, μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 1938 και 31ης Δεκεμβρίου 1944, άσκησε δραστηριότητα υπό την ιδιότητα αυτή τεκμαίρεται ότι συνέχισε την εν λόγω δραστηριότητα μισθωτού υπό τις ίδιες συνθήκες διάρκειας καθ' όλη την περίοδο μεταξύ της ημερομηνίας κατά την οποία έπαυσε η απασχόλησή του και της 31ης Δεκεμβρίου 1945, αλλά κατά την οποία διάταξη το τεκμήριο αυτό δεν ισχύει για τις περιόδους απασχολήσεως για τις οποίες ο ενδιαφερόμενος λαμβάνει σύνταξη βάσει συστήματος άλλου κράτους, αποτελεί ρήτρα μειώσεως, αναστολής ή καταργήσεως υπό την έννοια του κανονισμού 1408/71.

20 Ο ΟΝΡ και η Επιτροπή θεωρούν ότι στο ερώτημα αυτό πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση.

21 Ο ΟΝΡ αναφέρει μεταξύ άλλων ότι πρέπει να γίνει διάκριση των ρητρών μειώσεως μιας παροχής από τις ρήτρες σχετικά με την απόκτηση του δικαιώματος λήψεως της

παροχής αυτής. Συγκεκριμένα, για να υπάρξει μείωση μιας παροχής σε περίπτωση σωρεύσεως με παροχή από σύστημα της αλλοδαπής, πρέπει πρώτα να καθοριστεί η παροχή αυτή σύμφωνα με την εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία.

22 Η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική διάταξη διέπει τον τρόπο αποδείξεως μέσω ενός μαχητού τεκμηρίου. Για να αποφευχθεί η διπλή χορήγηση συντάξεως για την ίδια περίοδο, το τεκμήριο αυτό ανατρέπεται όταν η χορήγηση συντάξεως με επιβάρυνση άλλου κράτους για την ίδια περίοδο πιστοποιεί ότι ο ενδιαφερόμενος δεν εργάστηκε στο Βέλγιο υπό το συνταξιοδοτικό σύστημα των μισθωτών κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου.

23 Η Επιτροπή προσθέτει ότι η παρούσα υπόθεση είναι σαφώς διαφορετική από την υπόθεση Romano (απόφαση της 4ης Ιουνίου 1985, 58/84, Συλλογή 1985, σ. 1679) και την προαναφερθείσα υπόθεση Conti, όπου υποστήριξε την άποψη ότι οι επίμαχες τότε εθνικές διατάξεις έπρεπε να χαρακτηριστούν ως ρήτρες μειώσεως. Συγκεκριμένα, η πρώτη υπόθεση αφορούσε το ζήτημα αν αποτελεί ρήτρα μειώσεως η εθνική διάταξη που μειώνει τον αριθμό των αναγνωριζομένων πλασματικών ετών, που είναι αναγκαία για να συμπληρωθεί πλήρης σταδιοδρομία 30 ετών, κατά τον αριθμό των ετών για τα οποία ο ενδιαφερόμενος μπορεί να ζητήσει σύνταξη σε άλλο κράτος μέλος. Η δεύτερη υπόθεση αφορούσε τον χαρακτηρισμό διατάξεως η οποία μείωνε ένα συμπλήρωμα της μη πλήρους συντάξεως ανθρακωρύχου που έχει εργαστεί τουλάχιστον 25 χρόνια ως ανθρακωρύχος, λόγω άλλων συντάξεων που λαμβάνονταν στο πλαίσιο άλλου βελγικού συστήματος ή συστήματος της αλλοδαπής.

24 Κατά την Επιτροπή, οι «περίοδοι» πλασματικών ετών ή συμπληρώματος δεν μπορούν να εντοπιστούν χρονικώς. Συνεπώς, δεν μπορεί να υπάρξει διπλή υπαγωγή σε δύο νομοθεσίες κατά τη διάρκεια της «ίδιας περιόδου». Αντιθέτως, στην παρούσα υπόθεση, πρόκειται περί τεκμηρίου που σχετίζεται με συγκεκριμένη περίοδο (τον

δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο) και που μπορεί να ανατραπεί με την προσκόμιση αποδείξεων. Συνεπώς, κατά την Επιτροπή, η επίμαχη στην κύρια δίκη διάταξη δεν αποτελεί ρήτρα μειώσεως.

25 Πρέπει κατ' αρχάς να υπομνηστεί ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ένας εθνικός κανόνας πρέπει να χαρακτηρίζεται ως ρήτρα μειώσεως αν ο υπολογισμός τον οποίο επιβάλλει έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του ποσού της συντάξεως, την οποία ο ενδιαφερόμενος μπορεί να αξιώσει, λόγω του ότι αυτός λαμβάνει παροχή εντός άλλου κράτους μέλους (προαναφερθείσα απόφαση Conti, σκέψη 25).

26 Στην ίδια απόφαση, το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι οι ρήτρες μειώσεως, με το να χαρακτηριστούν ως ρήτρες υπολογισμού, δεν μπορούν να εξαιρεθούν από τις προϋποθέσεις και από τα όρια εφαρμογής που επιβάλλει ο κανονισμός 1408/71 (προαναφερθείσα απόφαση Conti, σκέψη 24).

27 Τέτοιες εθνικές ρήτρες δεν μπορούν να εξαιρεθούν, ούτε και με τον χαρακτηρισμό τους ως κανόνων αποδείξεως, από τις προϋποθέσεις και από τα όρια εφαρμογής που επιβάλλει ο κανονισμός 1408/71.

28 Εντούτοις, στην υπόθεση της κύριας δίκης, το τεκμήριο των ετών του πολέμου περιέχεται σε νομοθεσία που έχει ως αντικείμενο να μειώσει τις επιβλαβείς συνέπειες που ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος έχει για τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα των εργαζομένων που υπόκεινται στη βελγική νομοθεσία.

29 Προς τούτο, ο μισθωτός ο οποίος άσκησε στο Βέλγιο δραστηριότητα υπό την ιδιότητα αυτή κατά την περίοδο μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 1938 και 31ης Δεκεμβρίου 1944 τεκμαίρεται ότι συνέχισε την εν λόγω δραστηριότητα μισθωτού υπό τις ίδιες

συνθήκες διάρκειας καθ' όλη την περίοδο μεταξύ της ημερομηνίας κατά την οποία έπαυσε η απασχόλησή του και της 31ης Δεκεμβρίου 1945.

30 Το τεκμήριο αυτό λειτουργεί, μεταξύ άλλων, υπέρ του εργαζομένου ο οποίος, έχοντας εργαστεί στο Βέλγιο, δεν είναι σε θέση να αποδείξει επαρκείς καταβολές εισφορών εντός όλων των σχετικών ετών λόγω καταστροφής ή απωλείας εγγράφων, καθώς και υπέρ του προσώπου που κατόπιν των γεγονότων του πολέμου δεν μπόρεσε να συνεχίσει τη σταδιοδρομία του στο Βέλγιο.

31 Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το επίμαχο τεκμήριο είναι τεκμήριο καταβολής εισφορών στο σχετικό βελγικό σύστημα και όχι τεκμήριο απασχολήσεως στο Βέλγιο. Συνεπώς, στην περίπτωση του προσφεύγοντος της κύριας δίκης, το τεκμήριο δεν μπορεί να ανατραπεί απλώς και μόνο λόγω του ότι εργάστηκε στη Γερμανία επί ορισμένο χρονικό διάστημα. Αντιθέτως, από τη στιγμή που του χορηγήθηκε σύνταξη για τις περιόδους απασχολήσεως στη Γερμανία, οι σκέψεις που οδήγησαν τον Βέλγο νομοθέτη να καθιερώσει υπέρ αυτού το τεκμήριο των ετών του πολέμου παύουν να ισχύουν γι' αυτόν.

32 Υπό τις συνθήκες αυτές, εθνική διάταξη η οποία προβλέπει σε μια τέτοια κατάσταση ότι το τεκμήριο των ετών του πολέμου δεν ισχύει για τις περιόδους απασχολήσεως για τις οποίες ο ενδιαφερόμενος λαμβάνει σύνταξη βάσει άλλου συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως ρήτρα «μειώσεως» υπό την έννοια του κανονισμού 1408/71. Συγκεκριμένα, η διάταξη αυτή περιορίζεται να αντλήσει τις συνέπειες από το γεγονός ότι, για το σύνολο ή μέρος των περιόδων απασχολήσεως για τις οποίες ο ενδιαφερόμενος δεν είναι σε θέση να αποδείξει επαρκή καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως βάσει του σχετικού βελγικού συστήματος, ο ενδιαφερόμενος ήδη λαμβάνει σύνταξη βάσει άλλου συστήματος.

33 Συνεπώς, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι δεν αποτελεί ρήτρα μειώσεως, αναστολής ή καταργήσεως υπό την έννοια του κανονισμού 1408/71 εθνική διάταξη όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, κατά την οποία ο μισθωτός ο

οποίος, μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 1938 και 31ης Δεκεμβρίου 1944, άσκησε δραστηριότητα υπό την ιδιότητα αυτή τεκμαίρεται ότι συνέχισε την εν λόγω δραστηριότητα μισθωτού υπό τις ίδιες συνθήκες διάρκειας καθ' όλη την περίοδο μεταξύ της ημερομηνίας κατά την οποία έπαυσε η απασχόλησή του και της 31ης Δεκεμβρίου 1945, αλλά κατά την οποία διάταξη το τεκμήριο αυτό δεν ισχύει για τις περιόδους απασχολήσεως για τις οποίες ο ενδιαφερόμενος λαμβάνει σύνταξη βάσει συστήματος άλλου κράτους.

Επί των δικαστικών εξόδων

34 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή, η οποία υπέβαλε παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με απόφαση της 21ης Απριλίου 1998 το Tribunal du travail de Mons, αποφαίνεται:

Δεν αποτελεί ρήτρα μειώσεως, αναστολής ή καταργήσεως υπό την έννοια του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη

μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1248/92 του Συμβουλίου, της 30ής Απριλίου 1992, εθνική διάταξη όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, κατά την οποία ο μισθωτός ο οποίος, μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 1938 και 31ης Δεκεμβρίου 1944, άσκησε δραστηριότητα υπό την ιδιότητα αυτή τεκμαίρεται ότι συνέχισε την εν λόγω δραστηριότητα μισθωτού υπό τις ίδιες συνθήκες διάρκειας καθ' όλη την περίοδο μεταξύ της ημερομηνίας κατά την οποία έπαυσε η απασχόλησή του και της 31ης Δεκεμβρίου 1945, αλλά κατά την οποία διάταξη το τεκμήριο αυτό δεν ισχύει για τις περιόδους απασχολήσεως για τις οποίες ο ενδιαφερόμενος λαμβάνει σύνταξη βάσει συστήματος άλλου κράτους.

Edward Moitinho de Almeida Sevón

Puissochet Wathelet

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 18 Νοεμβρίου 1999.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

D. A. O. Edward